

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN,
21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN
ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG.”

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling
Voor Oost-Indië en het Buitenland
Afzonderlijke nummers

2.50
4.—
6.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel
Bij plaatsing van 500 regels
" " " 1000 "

f 0.15
" 0.12 1/2
" 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

□ Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat. □
Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden DEN HAAG

Inhoud van dit nummer.

Berichten. — Jaarverslag van de Vereeniging „Oost en West” over het jaar 1909. — Perskroniek. — Uit de O.-I. Mail. — West-Indië. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Leeszaal. — Mededeelingen. — Ledenlijst. — Passagierslijst.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f2.— 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f2.50). *)

Zij die f5.— of meer contribueeren of een gift in eenschenken van f100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Koloniaal Weekblad toegezonden.

*) Zie inteken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoek dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur E. van Assen, Heulstraat 17, Den Haag.

De tentoonstelling van Makassaarsche voorwerpen in de Gothische Zaal te 's-Gravenhage, welke door een bezoek van de Koningin-Moeder vereerd werd, blijft nog tot en met 5 dezer geopend.

De officieele Mededeelingen van het Dag. Bestuur der Vereeniging, het Informatiebureau enz. vindt men op blz. 7 en 8.

Twée Indische Voordrachten.

Gaarne vestigen wij de aandacht op deze twee voordrachten, die de volgende week te 's-Gravenhage worden gehouden:

A.s. Zondag 6 dezer zal de heer R. M. Hoësin Djajadiningrat, broeder van den regent van Serang, die te Leiden in de Letteren studeert, een voordracht houden over Oud-Indië, om 2 ure n.m. in het Gouden Hoofd (Groenmarkt).

Maandag 7 dezer zal de heer E. Moresco, leeraar aan de Ned.-Indische Bestuursacademie, spreken over: De Nationale Beweging in Britsch-Indië, 's avonds ten 8 1/4 uur in het Zuid-Hollandsch Koffiehuis (Groenmarkt).

JAARVERSLAG

aangaande den staat der Vereeniging „Oost en West” en hare verrichtingen gedurende het jaar 1909.

1. Aanbieding. Ingevolge alinea 3 van artikel 6 van het Huishoudelijk Reglement, wordt aan de Vereeniging hierbij, wat betreft het jaar 1909, aangeboden het verslag, waarvan in dat artikel sprake is.

2. Algemeene toestand. Geschiedde de opmaking daarvan in het vorig jaar met gemengde gevoelens, thans kan worden verklaard, dat, dank zij de regelmatige werkzaamheid en de medewerking

van zoovelen, die aan onze Vereeniging verbonden zijn, op menig lichtpunt in de Vereeniging kan worden gewezen.

De grootere belangstelling van de leden der Vereeniging bleek in de eerste plaats o.m. uit het feit, dat een 24-tal hunne jaarlijksche contributie verhoogden.

a. Herdenking van het Tienjarig bestaan der Vereeniging. Het jaar 1909 was in meer dan één opzicht voor onze Vereeniging een feestjaar.

Immers, de 3e Mei 1909 was de dag, waarop het tienjarig bestaan der Vereeniging mocht worden herdacht.

Het lag in de bedoeling van het Hoofdbestuur om dien dag met steun van alle afdelingen tot een feestdag te maken, maar de toenmalige omstandigheden, en in het bijzonder die der algemeene kas, lieten niet anders toe dan een stille, stemmige herdenking. Toch trachtte het bestuur dezen herinneringsdag van eenige blijvende waarde te doen zijn, door te dezer gelegenheid, met toestemming van den heer Prof. Dr. J. H. C. Kern, een afzonderlijke uitgave te bezorgen van de Rede, welke in het jaar 1908 op het Taalkundig Congres te Leiden door dien oud-Hoogleraar is uitgesproken geworden, en deze als feestgave den leden aan te bieden. Door velen werd het bezit van die Rede, „het Nederlandsch in Nederlandsch-Indië”, op hoogen prijs gesteld.

Van verschillende zijden werden bewijzen van belangstelling in het jubileum der Vereeniging ontvangen, welke meer in het bijzonder ten toon werden gespreid in het op Donderdag 5 Mei 1909 uitgegeven feestnummer van het Orgaan der Vereeniging (No. 18), waarin vele oud-bestuursleden en andere belangstellenden zich de moeite gaven hunne gevoelens ten opzichte der Vereeniging in Het Koloniaal Weekblad weer te geven.

Als elke vereeniging in hare jeugd, heeft ook „Oost en West” moeilijke tijden gekend, doch het Hoofdbestuur is beziel met goeden moed en blijft, vertrouwend op de samenwerking van Commissiën, afdelingen en leden, aansturen op het groote doel, hetwelk wordt beoogd: den band, die Nederland en Indië verbindt, te versterken en nauwer toe te halen.

Bij de opening van de jaarlijksche Algemeene Vergadering te Utrecht op 10 Juli 1909, herdacht de Voorzitter het tienjarig bestaan der Vereeniging, welke rede in zijn geheel is opgenomen in Het Kol. Weekblad van 15 Juli 1909 No. 28.

Moge na een volgend tienjarig tijdvak worden getuigd, dat de Vereeniging „Oost en West” zoodanig in bloei en kracht is toegenomen, dat zij prijke als een niet te ontwortelen boom, die met zijn rijken bladerendos zegen spreidt over Nederland en Nederlandsch Oost- en West-Indië!

b. Herdenking van de voorspoedige geboorte van Prinses Juliana. Het Koloniaal Weekblad van Donderdag 5 Mei 1909, No. 18, hetwelk zooveen werd genoemd, was niet alleen een feestnummer, omdat het gewijd was aan de herdenking van het Tienjarig bestaan der Vereeniging, maar ook, omdat in datzelfde nummer van ons

orgaan onze blijdschap kon worden geuit over de voorspoedige geboorte van Prinses Juliana, de heugelijke gebeurtenis, die in Oost- en West-Indië niet minder dankbaarheid en vreugde werd begroet, dan in Nederland.

Door het Hoofdbestuur der Vereeniging werden de gelukwenschen der Vereeniging aangeboden aan H. M. de Koningin en H. M. de Koningin Moeder, waarop de dank der Koninklijke familie werd betuigd.

Bij schrijven van het bestuur der afdeling 's-Gravenhage dd. 16 Januari 1909, werd het denkbeeld voorgebracht om van de zijde van het Hoofdbestuur, zoowel in Oost- als West-Indië, het publiek op te wekken tot het geven van een vreugdeblijk aan Hare Majesteit de Koningin, als uiting van vreugde over het blijven voortbestaan der Dynastie.

Deze gedachte had al dadelijk de volle sympathie van het Dagelijksch Bestuur, dat bij circulaire van Januari 1909 een oproeping deed tot allen, die in Indië hadden geleefd, of die daarmede betrekkingen onderhielden, om hunne giften te zenden aan den penningmeester A. A. C. Harting.

In verband daarmede werd, vanwege de Vereeniging, aan Hare Majesteit de Koningin een zeer fijn gevlochten mat aangeboden, bewerkt in Indië door Inlanders, welk blijk van aanhankelijkheid met groote erkentelijkheid door Hare Majesteit werd aanvaard.

De Sultan van Asahan verleende ons daarbij zijne hooggewaardeerde tusschenkomst (verg. Kol. Weekblad 1909 No. 45).

c. De afdelingen in Nederland.

Bij brief van 23 November 1909 No. 155 kon aan den Secretaris van het Afdelingsbestuur te Leiden, Mr. E. d. Ryke, de dank van het Hoofdbestuur worden overgebracht voor zijne belangrijke bemoeiingen in zake de toetreding van nieuwe leden. Leverde, naast hetgeen door het Hoofdbestuur ter zake is verricht, de afdeling Leiden de meest praktische uitkomsten, niet minder wordt gewaardeerd de grootere opgewektheid, waarmede op de besturen of sommige bestuursleden van de andere afdelingen in het afgelopen jaar werkzaam waren.

Curaçao mogen wij nog niet weder als eene zelfstandige afdeling begroeten. Of de omstandigheden zich spoedig aldus zullen wijzigen, dat wij in deze onzen wensch weldra vervuld zullen zien valt nog niet met zekerheid te melden, maar de belangstelling herleeft ook daar.

d. Uitkomsten der propagandacirculaire van het jaar 1908. De verspreiding der in de maand December 1908 uitgegeven circulaire waarin meer algemeene deelneming dan tot heden werd betoond, gevraagd werd, bleef niet zonder gunstige uitwerking.

De verspreiding in Nederlandsch Oost-Indië werd krachtig gesteund door de groep Nederlandsch-Indië van het Algemeen Nederlandsch Verbond en wel in het bijzonder door de belangstelling van den secretaris dier groep, den heer J. W. Roessingh van Iterson te Weltevreden, wien wij daarvoor te dezer plaatse onzen oprechten dank brengen.

Na aftrek van de door overlijden of om andere redenen uitgetreden leden, steeg het aantal togetreden leden der Vereeniging van 2004 (waaronder 126 be-

gunstigers) op ultimo 1908 tot 2172 (waaronder 171 begunstigers) op ultimo 1909; eene toename alzoo van 168 leden.

Het bedrag der contributies is:

515 leden, rechtstreeks onder administratie van het Hoofdbestuur, f1303.—;

1630 leden in administratie bij de afdelingen, f1224, totaal f2527.—.

Onder dit aantal leden zijn niet begrepen:

a. 25 Javaansche dames;

b. 2 leden, die f100 in eens hebben betaald, dus tezamen 27 leden.

Het valt natuurlijk moeielijk op te geven den juiststen omvang van het aandeel, hetwelk de propaganda-circulaire in die toename van leden heeft gehad, maar dat zij grooten invloed op die vermeerdering heeft uitgeoefend, is aan geen twijfel onderhevig. Doch daarbij dient bovenal in rekening te worden gebracht de persoonlijke bemoeiingen van het Dagelijksch Bestuur, en met name van onzen penningmeester, den heer A. A. C. Harting.

Kunnen wij dus op eenig gunstig resultaat wijzen, voldaan is het Hoofdbestuur nog lang niet.

Wij zijn nog verre van de duizendtallen leden, die wij bij ons belangeloos werken en streven met zeker recht zouden mogen verwachten. Er zijn er nog zeer velen, die in Indië gewerkt en geleefd hebben, daar hunne welvaart hebben verworven, die hier ons hun zoo noodigen steun onthouden.

Het Dagelijksch Bestuur blijft echter volharden en vertrouwt, dat, bij ons streven om de belangstelling voor onze Vereeniging aan te wakkeren, het volgend jaar op een nog belangrijker toename van leden kan worden gewezen.

1e. Subsidies. Waar, tengevolge van verhoogde werkzaamheid, hoogere eischen moesten worden gesteld aan de algemeene kas, terwijl de vermeerdering van het ledental daarmede geen gelijken tred hield, daar lag het voor de hand, dat het Hoofdbestuur ook op middelen tot versterking der geldelijke inkomsten bedacht was. In de Jaarlijksche Algemeene Vergadering, te Utrecht gehouden op 10 Juli 1909, werd reeds mededeeling gedaan van de pogingen in verband met de plannen tot oprichting van een Bureau van Informatie voor Indische betrekkingen, tot het uitgeven van werkjes, ten behoeve der propaganda en tot het houden van nijverheidstentoonstellingen, lezingen enz., om den steun der Regeering te bekomen.

Den Voorzitter der Vereeniging, vergezeld van Dr. Blink, voorzitter der z.g. propaganda-commissie, was een mondeling onderhoud door den Minister van Koloniën toegestaan, waarbij Zijne Excellentie te kennen gaf, dat hij voor het streven en werken van Oost en West véél sympathie gevoelde en zich bereid betoonde daarvoor, in den vorm van subsidies, gelden op de Begrooting te brengen, bijaldien onzerzijds daartoe het verzoek werd gedaan, en de aanvraag onderwerps-gewijze plaats vond.

Bij rekest van 2 Augustus 1909 werd daarop aan Zijne Excellentie den Minister van Koloniën het verzoek gericht, om, van Regeeringswege, in de schaarschte der inkomsten van de Vereeniging tegemoet te komen, door toekenning van eene geldelijke subsidie, welke voor een jaar ware te stellen op:

a. f3000.— ten behoeve van het informatiebureau en de uitgave van bedoelde boekwerkjes;

b. f2500.— in het belang van de verspreiding van populaire kennis omtrent onze Indië, de ontwikkeling der Inlandsche nijverheid, o.a. door het houden van lezingen en tentoonstellingen.

Bij missive van dien Departementschef van 6 October 1909 L. A. D. No. 53 werd, in antwoord op het eerste verzoek, ons te kennen gegeven, dat op de Indische Begrooting voor 1910 een bedrag van f3000 was gebracht, terwijl, ten aanzien van het onderwerp sub b ons, bij brief van 9 October 1909 Afd. A1 No. 14 werd medegedeeld, dat dit verzoek voorloopig nog in beraad werd gehouden, ook in verband met het van den Gouverneur-Generaal verwachte advies omtrent een verzoek van de Commissie van het Museum van Kunstnijverheid te Haarlem (zie hierna).

Hierbij zij aangeteekend dat de beide verzoekschriften werden opgenomen in de Koloniale Weekbladen van het jaar 1909 Nos. 41 en 42, alsmede dat, door de aanneming van de Indische Begrooting voor het jaar 1910, ook de Staten-Generaal hunne goedkeuring aan de uitgave van f3000 hebben gehecht.

2e. Door wijziging van art. 5 en 13 der Statuten. Artikel 13 al. 1 onzer Statuten schrijft voor, dat de afdelingen jaarlijks in de kas van het Hoofdbestuur storten f0.50 voor iederen persoon die op 1 Januari van eenig jaar lid der afdeling is en zijne contributie heeft betaald.

In verband met de toenemende uitgaven van het Hoofdbestuur, tengevolge van zijne verhoogde werkzaamheid, was dringend noodzakelijk geworden, om het bovenvermelde bedrag van f0.50 te verhoogen en in overeenstemming met de ter zake te nemen beslis-

sing, art. 5, 4e lid en al. 1 van art. 13 der Statuten te wijzigen.

Bij brief van het Dagelijksch Bestuur van September 1909, opgenomen in Het Koloniaal Weekblad van 6 September 1909 No. 37, werd dit onderwerp bij de afdelingsbesturen voorgebracht.

In de Buitengewone Algemeene Vergadering, welke vervolgens plaats had op 27 November 1909 te 's-Gravenhage, werden de navolgende voorstellen, zonder hoofdelijke stemming, aangenomen:

a. om art. 5, 4de lid onzer Statuten voortaan te doen luiden als volgt:

„Leden zijn zij, die eene jaarlijksche contributie betalen van minimum f2.—, wanneer zij in Nederland, van minimum f2.50, wanneer zij daarbuiten wonen, met dien verstande, dat zij, die op 1 December 1909 lid zijn, op f1.— of f1.50 's jaars, tot geen hoogere contributie verplicht zijn.”

b. In art. 13, 1e lid der Statuten, het bedrag van f0.50 te vervangen door f0.75.

Het bestuur werd gemachtigd om de Koninklijke goedkeuring op de gewijzigde Statuten te vragen, hetgeen bij adres van 13 December is geschied, en waarop bij Koninklijk besluit van 5 Januari 1910 No. 25 de goedkeuring werd ontvangen. (Kol. Weekblad 1910 No. 4).

3e. Vermindering van personeele belasting. Bij brief van 15 October 1908 No. 84 deed de penningmeester onzer Vereeniging — namens het Hoofdbestuur — op daarbij aangevoerde gronden aan den Directeur der directe belastingen en accijnzen te Rotterdam het verzoek om onze Vereeniging, gelet op haar doel en streven, te doen rangschikken onder de vereenigingen, opgericht ten algemeenen nutte, waardoor vrijstelling zou worden verkregen van het betalen van personeele belastingen, welke voor het afgelopen jaar op f127.02 was gebracht. Bij besluit van genoemden inspecteur van 25 Maart 1909 No. 6391, werd op bovengemeld verzoek eene afwijzende beschikking ontvangen, onder opmerking, dat van die beslissing, binnen 30 dagen na de dagteekening der beschikking, in beroep kon worden gegaan bij Hare Majesteit de Koningin.

Daaraan voldoende, werd onzerzijds het noodige bericht, doch was bij het einde van het Verslagjaar nog geen eindbeslissing bekend, zoodat de verschuldigde belastinggelden over dit jaar zijn moeten worden betaald.

f. Bekräftiging van de Huishoudelijke Reglementen der afdelingen. Naar aanleiding van de bij Koninklijk Besluit van 24 Maart 1908 No. 43 verkregen goedkeuring der Statuten en het in de Algemeene Vergadering van 30 Januari te Utrecht gehouden, vastgestelde 'Huishoudelijk Reglement der Vereeniging, boden de afdelingen 's-Gravenhage, Leiden en Utrecht hare gewijzigde reglementen aan.

Het Huishoudelijk Reglement van de afdeling 's-Gravenhage, waaromtrent een verschil van z'enswijze bestond tusschen het Dagelijksch Bestuur en het Afdelingsbestuur van den Haag, werd goedgekeurd na de Jaarlijksche Vergadering, welke te Utrecht werd gehouden op 10 Juli 1909, nadat deze zich beslist had uitgesproken, dat inmenging in de zaak, waarover verschil, vanwege het Hoofdbestuur niet raadzaam geoordeeld werd.

In diezelfde vergadering beval de Voorzitter de andere afdelingen aan om ook hare huishoudelijke reglementen te herzien en deze door het Hoofdbestuur te doen bekräftigen.

In de Buitengewone Algemeene Vergadering van 27 November 1909, te 's-Hage gehouden, werd (sub IV), van art. 1, al. 5 van het Huishoudelijk Reglement, als van geen practisch nut, vervallen verklaard.

g. Verhouding tot andere genootschappen, vereenigingen en de Pers. Met de verschillende instellingen op Koloniaal gebied bleef de Vereeniging steeds op vriendschappelijke voet.

Ons Hoofdbestuur trad met het Hoofdbestuur van het Algemeen Nederlandsch Verbond in correspondentie in zake mogelijke samenwerking tusschen Oost en West en de afdeling „Stamverkeer” van het Algemeen Nederlandsch Verbond. Het Stamverkeer heeft duidelijk te kennen gegeven, dat het niet in zijne bedoeling lag om met onze Vereeniging te concurreren en dat, bijaldien iemand uit de Indië kwam met verzoek om steun, dan wel inlichtingen, deze persoon naar de Vereeniging „Oost en West” zoude worden verwezen.

Van de zijde der Pers werd in het afgelopen jaar iets meer belangstelling ondervonden dan vroeger wel het geval was. Met erkentelijkheid herinneren wij aan een artikel in De Telegraaf, waarin met waardeering over ons streven en werken werd gesproken, aan de opwekking tot grootere belangstelling voor Indië bij het Nederlandsche volk in het door den heer J. Bremer te Amsterdam uitgege-

ven advertentieblad en aan de wijze, waarop verschillende Indische bladen bij herhaling de aandacht op onze vereeniging vestigden.

Wordt vervolgd.

PERSKRONIEK.

INHOUD: De Heer W. H. B. (oogaardt) in De Tijd over de zendingsparagraaf. — De Nieuwe Courant over de uitbreiding van ons gezag in de Buitenbezittingen tijdens het bewind van den gouverneur-generaal Van Heutz. — Een kanteekening van Land en Volk op de entrée-rede van den gouverneur-generaal Idenburg.

In een drietal artikelen in De Tijd behandelt de heer W. H. B. (oogaardt) de „Zendingsparagraaf.” Het spreekt van zelf, dat de schrijver voor een actieve zendingspolitiek in onze Koloniën ijvert en daarvan veel heil en nut verwacht.

Om den geest, waarin de heer W. H. B. deze artikelen heeft geschreven, te doen kennen, nemen wij het volgende uit zijn derde en slotartikel over:

„Op den strijd”, zoo zegt hij, „tusschen het verstandelijk en gemoedsleven van den Javanen kan alleen het Christendom een weldadigen invloed uitoefenen. Door het Christendom toch worden de natuurlijke deugden, die de Javanen reeds bezitten, niet alleen behouden, maar geadeld, terwijl hunne ondeugden worden gebreideld.

„Moet de Regeering in dezen strijd passief blijven? Ja, indien de Javanen, de 29 millioën inwoners van Java, allen Mahomedanen waren. Maar dit zijn zij niet. 24 Millioën hunner ondergaat den invloed van den Islam, zonder dat zij Mahomedanen zijn. Teekennend is b.v. de rede van den voorzitter van het eerste Congres der jong-Javanen (Boedhi-oetomò, het schoone streven) die daarin met geen woord gerept heeft van den Islam, wel van het animisme der Javanen.

„Onder deze omstandigheden en met deze wetenschap kan ook de directe bevordering der zending onder de Javanen niet beschouwd worden als een agressief optreden van de Regeering tegen den Islam, omdat zij, wien het aangaat, eenvoudig geen Islamieten zijn. Laat de 5 millioën mahomedaansche Javanen van Java's bevolking volkomen vrijheid hun godsdienst te belijden, zoodat zij het wenschen, (waarom ook niet?) maar laat niet toe, dat deze minderheid oorzaak is, dat met regeeringssteun de 24 millioën niet-mahomedaansche Javanen naar hen toe worden gedreven.

Ik herhaal: met regeeringssteun, want de Islam-politiek heeft nog niet uitgediend.

Mien vraagt naar bewijzen?

1o. 24 millioën niet-mahomedaansche Javanen worden naar mahomedaansche rechtsbeginselen bestuurd.

2o. Het rekening houden met mahomedaansche heilige dagen. Gedurende de poeasa-maand b.v. worden de inlandsche rechtbanken gesloten en de Europeesche rechters op vacantie gezonden.

De Landbouwercreditbanken en de gouvernementspanhuizen worden des Vrijdags gesloten, daarentegen des Zondags geopend.

3o. De officieele feestmaaltijd op Koninginneverjaardag te Batavia, aan de voorname Inlanders aangeboden en voorgezeten door den assistent-resident in ambtsgewaad, wordt aangevangen met een mahomedaansche litanie, gebeden door alle te Batavia aanwezige en daartoe uitgenoodigde mahomedaansche geestelijken.

4o. de openbare gouvernementshuisvlijtschool voor inlanders te Ngawi werd officieel door den assistent-resident in ambtsgewaad geopend na gebed en wijding door den mahomedaanschen priester, enz. enz.

Moeilijk valt uit een en ander de passieve houding der Regeering te distilleeren. Veelmeer lijkt dit op een propaganda van den Islam onder Nederlandsche vlag, wat het dan ook in werkelijkheid is.

De niet-mahomedaansche Javanen — d. w. z. de genoemde 24 millioën Javanen — zien in deze of andere daden der Regeering niets anders dan den stillen wensch der Regeering, dat zij zich tot den Islam bekeeren.

Niet eens, maar bij herhaling is mij door Javaansche vrienden de vraag gesteld: wanneer het Gouvernement onze kerstening wenscht, waarom maakt het zijn wil ten dezen niet kenbaar? En, wanneer ik hierop antwoordde, dat het zoo moeielijk is voor het Gouvernement om in godsdienstzaken zijn wil kenbaar te maken, dan volgde hierop weer de stereotype opmerking: en het Gouvernement laat zoo in alles blijken, dat het den Islam zoo goed gezind is!”

Wij vermoeden, dat maar zeer weinigen, die van onze Koloniale huishouding onpartijdig studie gemaakt hebben, in allen deele met deze eigenaardige opvatting accoord zullen gaan. Verder lanceert de schrijver het denkbeeld om middels „printah aloes” Java te „kerstenen.” Die zachte dwang doet bij dat kinderlijke volk wonderen.”

Of die „wonderen” ook een verkeerde uitwerking zouden kunnen hebben, bedenkt schrijver niet.

De Nieuwe Courant wijst er op, hoe onder gouverneur-generaal Van Heutsz ons gezag op de Buitenbezittingen werd uitgebreid en op hechten grondslag gevestigd.

„Het Nederlandsche gouvernement”, zegt het blad, „verbond zich meermalen zich niet met het inlandsche bestuur en de rechtspleging te zullen inlaten.

De bevolking bleef aldus aan de willekeur der vorsten overgelaten en in een groot deel onzer Indische bezittingen waren wij krachtens de contracten machteloos iets in haar belang te doen.

Reeds als gouverneur van Atjeh begreep v. Heutsz dat daarin verandering moest komen en sedert 1901 sloot hij met de onderworpen zelfbesturen in dat gewest geen contracten meer, maar vorderde hij van hen de zoogenaamde „Korte verklaring”, inhoudende in de meest volstrekte termen de erkenning van het Nederlandsche oppergezag en voorts de belofte van stipte nakoming en handhaving van door de Indische regeering gegeven regelingen en bevelen.

Bij de bevestiging van ons gezag op de Buitenbezittingen is van alle vorsten het afleggen van deze korte verklaring geëischt.

Een der belangrijkste door de Indische regeering krachtens die verklaring ingevoerde regelingen, is het in het leven roepen in de meeste zelfbesturende landen van landschapskassen; in die kassen worden alle inkomsten gestort en een scheiding gemaakt tusschen het gedeelte, dat den vorst en den zijnen toekomt en datgene, wat ten nutte van land en volk moet worden besteed. Daardoor is het bijv. mogelijk geworden verschillende landstroken te voorzien van goede verkeerswegen om scholen op te richten enz.

De uitbreiding van ons gezag heeft daardoor nu reeds in belangrijke mate bijgedragen”, zoo merkt de N. C. r. t. ten slotte op, „tot het verschaffen van middelen, die de bevolking der Buitenbezittingen tot meerdere welvaart en bloei kunnen brengen.”

Onder het opschrift „Bedenklijk” schrijft Land en Volk:

„In een extra-nummer van de Javasche Courant (het officieele nieuwsblad voor N.-Indië), van 18 December 1909, zijn de redevoeringen afgedrukt, die bij de overdracht van het bestuur door den aftrappenden gouverneur-generaal en diens opvolger zijn gewisseld.

De redevoering van den heer Van Heutsz bevat veel belangrijks en merkwaardigs, waarop later nog wel eens zal worden teruggekomen. Thans worde alleen de aandacht gevestigd op een zinsnede in de redevoering van den heer Idenburg. Wij hebben het oog op de volgende woorden:

„In de uitoefening van mijn ambt wensch ik mij er diep van te doordringen, dat de overheid, als Gods dienaar, allereerst geroepen is om het door Hem gestelde recht te handhaven en gerechtigheid te betrachten. Alleen daardoor kan ons bestuur waarlijk ten zegen zijn voor de volken, waarover het gaat, en hun welzijn bevorderen. Daar ik dat welzijn met alle kracht wil zoeken, verwacht ik, dat allen, die in bestuur of administratie met gezag of verantwoordelijkheid zijn bekleed, van denzelfden wil geleid, mij de vervulling van mijn doel zullen mogelijk maken.”

De heer Idenburg heeft zich dus bij de aanvaarding van zijn hoog ambt uitdrukkelijk gesteld op het standpunt, dat het recht is van goddelijken oorsprong en de overheid als Gods dienaar tot handhaving van het recht allereerst geroepen is. Dat de nieuw opgetreden landvoogd, als oprecht Calvinist, deze overtuiging is toegedaan, zal niemand bevreemden en dat hij aan de behoefte om daarvan openlijk te getuigen geen weerstand heeft kunnen bieden, kan hem desnoods worden vergeven.

Maar denklijk in hooge mate dunkt het ons dat de heer Idenburg, na aldus zijn rechtsopvatting met klem te hebben verkondigd, de verwachting uitsprak, dat alle ambtenaren van denzelfden geest zouden zijn vervuld. Het kon hem toch niet onbekend zijn, dat in Indië, evenals in Nederland, onder de ambtenaren velen zijn, die ten aanzien van het recht niet op het door hem ingenomen standpunt staan. Dezulken nu plaatste hij voor de keuze om of hun opvatting getrouw te blijven, maar dan tevens de verwachtingen van den landvoogd te beschamen, of den huik naar den wind te hangen en het recht als instelling Gods te aanvaarden.

Er behoeft niet op te worden gewezen, welk een groot gevaar voor oprechtheid en huichelarij het stellen voor zulk een keuze doet ontstaan.

Het zou daarom wel gewenscht zijn, dat den minister van Koloniën de gelegenheid werd geboden, zich openlijk te verklaren of de natuurlijk met zijn voorkennis gebezigde woorden van den nieuwen gou-

verneur-generaal inderdaad moeten worden opgevat in den zin, dien wij daaraan meenen te moeten hechten, dan wel enkel zijn te beschouwen als een oratorische wending, bestemd tot stichting van de coalitiebroeders, maar waaraan overigens geen gevolgtrekkingen mogen worden verbonden.”

Uit de O.-I. Mail.

Uit de jongste mail zien wij, dat de heer M. van Geuns, die ongeveer een jaar in Europa is geweest, de hoofdredactie van het Soer. Handelsblad met 1 Januari j.l. heeft hervat.

Ook lezen wij, dat de statuten der vereeniging „Boedi Oetomi” te Djokjakarta thans door de regeering goedgekeurd zijn.

Zij heeft dus eindelijk rechtspersoonlijkheid. Of dit ook reeds het geval is met de Inlandsche handelsvereeniging Sarikat Dagong Islamia vernamen wij nog niet.

Twee huwelijken in de Inl. groote wereld.

De in het jaar 1904 in Nederland in het grootambtenaarsexamen geslaagde heer Raden Mas Sajojo, die na zijne promotie werkzaam werd gesteld op het bureau van den Inspecteur van het Inlandsch Credietwezen en sedert twee jaren in het belang van dezen tak van staatszorg ter beschikking is gesteld van den resident van Kedoe, zal dezer dagen in het huwelijk treden met een dochter van prins Boeminto, een broeder van den sultan van Djokjakarta. Gelijkijdig zal alsdan voltrokken worden het huwelijk van den jongen regent van Trenggalek, — die in Juni j.l. zijn in Oct. 1908 overleden vader in die functie opvolgde met een andere dochter van denzelfden Pangeran.

Naar de Brusselsche tentoonstelling.

Zooals men weet, zal de controleur J. E. Jasper half April a.s. met verlof naar Nederland gaan, en o.a. de belangen der Ind. nijverheid behartigen ter Brusselsche tentoonstelling.

Hem werd ook opgedragen een 10-tal Inl. kunstnijveren voor die tentoonstelling te engageeren, hetgeen echter lang niet gemakkelijk schijnt te gaan.

Door tusschenkomst van den controleur te Sawah-Loento, den heer Rappard, en door de medewerking van 't larashoofd van Siloenkang zal de vrouw van den haltechef te Siloenkang, Sawiah, die, evenals haar man, Datoek Mangkoeto Sati, zich reeds lange jaren moeite gegeven heeft ter ontwikkeling van de weefindustrie, met den heer en mevrouw Jasper de reis naar Europa maken. Zij zal daarbij zich doen vergezellen door twee Siloengkangsche vrouwen, die op genoemde tentoonstelling proeven van haar vaardigheid in de weverij van Siloenkang-artikelen zullen afleggen.

Zij zullen daardoor tevens gelegenheid hebben, zich op de hoogte te stellen van den Europeeschen smaak, om van die opgedane kennis gebruik te maken voor de fabricage van tot nu toe niet gemaakte artikelen, welke in de Europeesche wereld afzet kunnen vinden, zoo meldt de Sumatrabode.

Ziekengesticht.

Volgens bovengenoemd blad wordt te Tjandi bij Semarang een Chineesch ziekengesticht opgericht onder directie van dr. Schmidt. De kosten bedragen f200.000.

Afschaffing slavernij en pandelingschap.

Was aanvankelijk bepaald, dat de slavernij en het pandelingschap op Samosir (in de residentie Tapanoei) thans zou moeten zijn afgeschaft, met instemming der Regeering is dit tijdstip verschoven tot Maart 1914.

Het ontslag van den Resident van Pekalongan.

Namen wij de vorige week over hetgeen 't Soer. Handelsblad hierover schreef, thans lezen wij in de Javabode, dat de door eerstgenoemd blad gegeven voorstelling niet in overeenstemming zou zijn met de werkelijkheid.

In de eerste plaats moet van een door de Regeering aangenomen beginsel om hoofden van gewestelijk bestuur niet langer dan vijf jaren in dien rang te laten dienen, geen sprake wezen, hoewel, zoo mogelijk een gewestelijk bestuurder, ook al zou de Regeering zijne vervanging wenschen, zoo lang wordt gehandhaafd om den betrokkene het hoogste pensioen te doen verdienen. Dat dus het vernemen door den resident van Pekalongan van dat beginsel, de aanleiding zou zijn geweest tot de indiening van een verzoek om buitenlandsch verlof, is minder juist en dat hij wist, dat hij als hoofd van gewestelijk bestuur goed stond aangeschreven zooals het blad bericht — moet, naar aan de Javabode werd verklaard, onaannemelijk worden geacht, daar uit de beoordeeling door de Regeering van verschillende handelingen en daden van dien hoofdamtenaar zeer zeker niet dien indruk kon worden verkregen.

BRENDEL & Zonen

Wijnhandel Likeurstokerij

Zoutmanstr. 63 ☐☐ Prinsestraat 114
- TELEFOON 4905 - ☐☐ - TELEFOON 5448 -

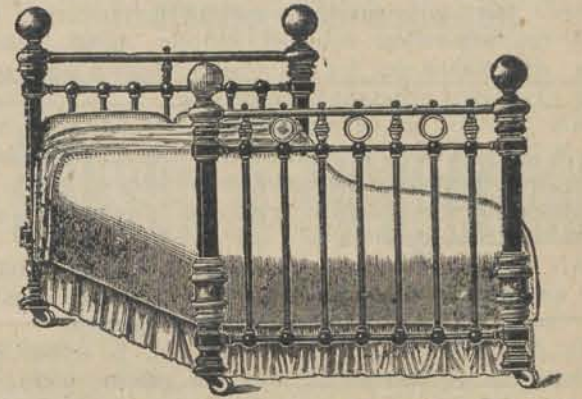
Vraagt uitvoerige prijscurant.

Scherp concurrerende prijzen. - 5 % dividend.

Th. A. A. SIMONIS

34 GROENMARKT — OVER DE — PRINSESTRAAT.

TELEFOON No. 2535 ☐ - DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN.

— GROOTE KEUZE —

van af het beste tot het eenvoudigste.

MAGAZIJN GESLOTEN VAN HALF EEN TOT TWEE UUR.

The Berlitz School,

welbekend bij allen die met verlof in Nederland vertoeven.

Noordeinde 58a. - Telef. 2234.

TALLEN Duitsch - Engelsch - Fransch,
Italiaansch - Spaansch - Russisch - Hollandsch, enz, enz.

door leeraren, uit de desbetreffende landen, die eene zuivere uitspraak, vrij van dialect, bezitten.

Conversatie - Vertalingen - Literatuur.

Ten rechte, zoo vervolgt de Javabode, is den resident eenige maanden geleden langs den officieelen weg kennis gegeven van den wensch der regeering om zijn pensioen aan te vragen. Deze beslissing was de oorzaak, dat de resident een audientie aanvraag, welke hem toegestaan werd, doch de daarbij gehouden besprekingen hadden niet het daarvan door het bestuurshoofd gewenschte resultaat. Dat de Gouverneur-Generaal Van Heutsz bij die audientie beloofd zou hebben, dat hij den resident buitenlandsch verlof zou verlenen mits deze eene schriftelijke verklaring teekende, dat hij alsdan in Februari 1910 in Nederland zijn pensioen zou aanvragen, is overigens om hier niet nader uiteen te zetten redenen zoo onaannemelijk, dat weinige personen aan dit praatje geloof zullen hechten, waarbij in het oog dient te worden gehouden, zooals reeds uit de mededeelingen van het Soer. Hbl. bleek, dat bij de audientie slechts drie personen (de Gouverneur-Generaal, de algemeene secretaris en de resident), tegenwoordig waren.

Naar aanleiding van het hier aangevoerde zoogenaamde beginsel van verplicht ontslag na vijf jaren, nog het volgende en dit wel betreffende een opmerking, voorkomende in het Bat. Nbl. van 28 December j.l.

Dit blad merkte namelijk op, dat de Regeering, het bewuste beginsel aanvaardend, zich al dadelijk aan overtreding daarvan heeft schuldig gemaakt ten aanzien van den resident der Preanger Regentschappen, den heer Boissevain, die onlangs van buitenlandsch verlof terugkeerde, door dezen heer, ofschoon hij reeds ruim 6½ jaar als resident fungeerde, opnieuw tot zijn vorige betrekking te benoemen. (Hij behield die betrekking niet gedurende zijn verlof, gelijk het blad schrijft).

Dit nu is minder juist, vindt de Javabode, die zegt, dat bijzondere overwegingen der Regeering aanleiding hebben gegeven om dien, op haar verzoek van Madioen naar de Preanger Regentschappen

oyergeplaatsten resident te vergunnen wegens particuliere redenen zich voor ten hoogste zes maanden naar Europa te begeven. Overigens is de onderstelling, om het zacht uit te drukken, hoogst zonderling dat de Regeering, die, het is een publiek geheim, tegenwoordig niet zelden veel moeite heeft om een aan de steeds stijgende eischen van gewestelijk bestuurs-hoofd beantwoordend assistent-resident te vinden, er prijs op zou stellen, dat een hoofdamtenaar, die aan de verwachting voldoet, zijn betrekking na vijf jaren zou neerleggen."

Elders lezen wij, dat door den resident van Pekalongan, die met ingang van 2 Februari a.s. eervol ontslag uit 's lands dienst werd verleend, aan den tegenwoordigen landvoogd verzocht is om op die beslissing terug te komen.

Bebouwing van het Koningsplein.

Het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. schrijft:

"In de vergadering van den gemeenteraad van 24 Nov. j.l. werd na eenige discussie besloten niet toe te stemmen in de bebouwing van het Koningsplein Noord met gouvernementen-gebouwen, alvorens een plan tot bebouwing van het geheele plein gereed was. Als middel om tot dit plan te komen werd zelfs nog over een prijsvraag gesproken.

Als punt 1 op de agenda der vergadering van j.l. 29 Dec. kwam voor een nota van de commissie voor de geldleening om terug te komen op de in de vergadering van 24 Nov. genomen beslissing omtrent het Koningsplein.

Als reden hiervoor werd opgegeven dat, indien het geheele plein bebouwd zou worden, een leening van meer dan een miljoen zou noodig zijn.

In de vergadering van 24 Nov. j.l. is echter niet besloten tot de bebouwing van het geheele plein, wel tot het verkrijgen van een plan voor 't geheele plein alvorens een gedeelte te bebouwen.

De genoemde reden is dus niet anders dan onjuist te noemen. Of zijn het misschien de kosten voor het maken van een plan voor 't geheel, die de leening tot meer dan een miljoen zouden verhoogen? Dit is toch niet aan te nemen!

Na eenige discussie over dit punt schijnt echter de geruststellende opmerking van een der leden: „dat de bebouwing van het Koningsplein Noord met gouvernementen-gebouwen een plan tot geheele bebouwing niet onmogelijk maakt", den doorslag te hebben gegeven. En al hebben nu de 13 aanwezige raadsleden deze verzekering te goeder trouw aangenomen, toch blijft ze waardeloos, zoolang ze niet met planne" wordt gestaafd.

Het blad besluit met de opmerking:

"'t Is wel een merkwaardig einde voor de behandeling van zulk een belangrijke kwestie. Dertien van de vijf en twintig raadsleden beslissen over de bebouwing van een terrein van bijna 1000 M. in het vierkant en gelegen in het centrum van een groote gemeente, waar absoluut niet voldaan is aan de eenvoudigste verkeers-eischen, alsof het een achter-erf is bij de woning van een gemeente-werkman."

Land- en Tuinbouwcursus.

Het einddiploma van dezen cursus werd, zoo meldt men ons uit Buitenzorg, behaald door:

M. ter Beest, N. de Lannée de Betancourt, R. van der Wouden, V. van Heeteren, D. van Braam, F. A. Sulter, J. R. G. de Bie, C. Robinson, Mas Sigit, Mas Satoto, die allen direct bij het boschwezen geplaatst werden om hun practische opleiding te voltooien, waarna ze geplaatst worden als leerling-opziener.

Van de 1e naar de 2e klasse gingen 14 jongelui over.

Met 1 Januari worden geen nieuwe leerlingen geplaatst, omdat aanneming met Juni beter in overeenstemming is met het klein ambtenaars-examen en met de toelating op alle andere onderwijsinrichtingen.

Het verdient alle aanbeveling deze onderwijsinrichting wat meer bekendheid te doen krijgen, daar ze voor den indischen jongen een mooie toekomst opent als boschopziener of als particulier landbouwer.

Midden-Sumatra.

Hierover schrijft Sumatraan in de Java-bode van 27 Dec. j.l. een uitvoerig artikel, eindigend met de woorden:

"In het uitgebreide minangkabausche land is veel te doen. Boschwezen, veeteelt, landbouw, wegeaanleg, waterregeling, onderwijs van alle soort — enkele der voornaamste punten kunnen hier slechts aangestipt worden. Nu als vroeger, zullen de bewoners gaarne met hun werkkraft, hun materialen en hun vermogen de Kompani bijstaan, als deze wat te hunnen beste aanvagen wil. Hun adat is geen bezwaar om aan de vervulling der desiderata de hand te slaan. Deze zal niet ruwelijk vertreden moeten worden, maar met beleid past alles er zich bij aan of wel zij verdwijnt onder den invloed van het gewenschte nieuwe, ongemerkt en onbeweend. Wel ech-

ter is een bezwaar om land en volk van Minangkabau vooruit te brengen, dat Minangkabau middellijk bestuurd wordt. De tijd is aangebroken, ja is volrijp, dat Minangkabau zijn eigen rechtstreekschen bestuurder krijgt, gezeteld te midden der Minangkabauwers. Moet deze bestuurder tevens over de Benedenlanden gaan? Meent men van ja, dan zal een, aan den in 't hoogland zetelenden Gouverneur ondergeschikt bestuurder in de kustlanden dienen te zitten, een toestand op bestuursgebied zijn te scheppen, rechtstreeks tegenovergesteld aan den tegenwoordigen. Doch beter zou het zijn scheiding te brengen tusschen boven- en benedenland, en elk dezer deelen van Midden-Sumatra zijn eigen onmiddellijken bestuurder te geven. De Benedenlanden zou men daartoe groter kunnen maken, al dadelijk door bijtrekking van dat deel der Bovenlanden, hetwelk tusschen Ajerbangis en Pariaman tegen de kust aan ligt en thans behoort tot de onderafdeeling Ophirdistricten der afdeeling Loebok-sikaping. Deze toevoeging zou echter niet de eenige behoeven te blijven.

Het gaat hier om het geluk van een groot volk, in hart en nieren het nederlandsch gezag toegeneigd, waarvan nog ten volle waar is wat de gouvernementen-commissaris, generaal-majoor F. D. Cochius, er in zijn, aan de Regeering uitgebracht rapport van den 30en April 1887 La. C2 van zeide (in verband met Merkus' reeds genoemd voorstel): dat de maleische bevolking van de Bovenlanden wel degelijk al de aandacht van een kundig resident, bijgestaan door goede en beschaafde ambtenaren, vordert. De aan dat volk bestede moeite tot ontwikkeling zal rijken oogst opleveren.

Wie dat volk heeft leeren kennen, het voorrecht heeft gehad er onder te leven, wenscht van harte, dat het in den raad der Regeering zal blijken besloten te liggen om als eersten maatregel tot zijn vooruitbrenging op den weg waarop het zich wil bewegen en waarop het Nederlandsch plicht is elk volk van den Archipel te voeren — een eigen resident in de Bovenlanden te plaatsen."

Opleiding van Inlandsche jongelieden.

Door den hoogleeraar Dr. C. Snouck Hurgronje, tevens adviseur voor indische en arabische zaken bij het departement van Koloniën, was het denkbeeld aanhangig gemaakt tot oprichting te Batavia van een centraal paedagogisch lichaam voor de opleiding van inlandsche jongelieden. Van dat plan echter is, overeenkomstig de zienswijze van de indische autoriteiten, afgezien. Tevens is aan den adviseur voor inlandsche zaken, Dr. G. A. J. Hazeu, opgedragen om, desgewenscht, toezicht te houden op de opleiding van inlandsche jongelieden en om aanzienlijke inlanders, zoo deze dit verlangen, raad te geven omtrent de opvoeding hunner zonen. De betrokken hoofden van gewestelijk bestuur zijn in kennis gesteld met deze opdracht aan den adviseur, met de uitnoodiging om de belanghebbenden, die bijzondere plannen hebben met hunne kinderen, er op te wijzen, dat het wenschelijk is om reeds op jongen leeftijd, voordat het zevende levensjaar is ingetreden, ter zake met den adviseur in overleg te treden.

De Chineesche gezant in Den Haag.

Het Soer. Nieuwsbl. schrijft:

"Onlangs schreven we, dat de nederlandsche Regeering door diplomatiek optreden verkregen had, dat de chineesche gezant zou worden teruggeroepen.

Neen, zei de Khabar Perniagaan — de vertegenwoordiger der chineesche regeering in Den Haag werkt zóó goed in den geest dier regeering, dat hij, als zijn 3 jaar om zijn, aangezoekt is zijn taak te blijven vervullen.

En nu lezen we in de Shanghai Mercury, die het overnam uit een chineesch blad, dat een naam draagt, welke vertaald beteekent Algemeen Dagblad van den datum van 4 December:

"Zijne Excellentie Loe Tsing Hsing (Liok Tin Siang), chineesch gezant in den Haag, is benoemd tot directeur der Poa Hoo Association, ondersteuningswerken voor arme Chineezers, een baantje, dat in belangrijkheid niet in vergelijking komt met de pas bekleede functiën (maar waarbij veel te gappen valt. Red.); een en ander omdat zijn tijd als gezant verstreken is.

Dat telegram zegt duidelijk genoeg, dat de man voor het goed fatsoen der chineesche regeering weg moet, dat men hem geen hoogere betrekking wil geven, maar hem toch een doekje voor het bloeden niet wil onthouden." Of het waar is?

WEST-INDIË.

SURINAME in 1909.

In het blad De West wordt een overzicht gegeven van den toestand in Suriname gedurende het afgelopen jaar.

Het blad komt daarbij tot de conclusie, dat alles wat tot nu toe van gouvernementenwege ten behoeve

van de kolonie is verricht, niet het gewenschte gevolg heeft gehad. De millioenen, voor verschillende doeleinden uitgegeven, hebben de kolonie in financieelen zin topzwaar gemaakt. Het meent uit dien hoofde, dat de Staat der Nederlanden het verstandigst zal doen, door:

1e de kosten van de in de laatste jaren in Suriname uitgevoerde buitengewone werken voor zijne rekening over te nemen;

2e een grens te stellen voor het subsidie aan Suriname, met bepaling, dat dit subsidie jaarlijks met een zeker bedrag wordt verminderd;

3e deze maatregelen gepaard te doen gaan met het onmiddellijk verlenen van budget-recht, om de kolonie te leeren op eigen beenen te staan, en de tering naar de nering te zetten.

De toestand is, schreef het blad, nog meer gecompliceerd geworden nu de bacovencultuur in opkomst reeds door de Panama-ziekte met ondergang bedreigd wordt. Er zijn thans 4000 planten van eene tegen die ziekte immune Congo-varieteit ingevoerd, waarvan men in Maart 1911 ongeveer 100,000 planten hoopt te verkrijgen.

"Intusschen zal — zoolang de verwoestingen door de Panamaziekte aangericht, niet zijn aangevuld door de Congo-varieteit — de opbrengst der cultuur beudend beneden de raming blijven, en zal het Gouvernement, na de reeds voorgeschoten sommen, wel genoopt zijn voort te gaan met het verlenen van financieelen steun tot in stand houding der cultuur."

De uitvoer van bacoven bedroeg in 1909 381,178 bossen.

Voor de cacao-cultuur was 1909, wat productie betreft, een vrij gunstig jaar. Er konden toch 18,971 balen cacao worden uitgevoerd of circa 2000 balen van 100 K.G. meer dan het jaar te voren, en meer dan het dubbele van den uitvoer van 1904, het meest ongunstige jaar, toen slechts 8500 balen werden uitgevoerd. Toch is de thans bereikte productie nog ver beneden de normale van vroeger en zooals men weet, hoopt men in de inkapping het middel te hebben gevonden, om de krullotenziekte, die aan den achteruitgang schuld droeg, met goeden uitslag te bestrijden. De cacao-prijs daalde in 1909 van 60 tot 54 cent per kilogram, zoodat de planters geen voordeel trokken van de grootere productie.

Omtrent de suikercultuur kon „De West" nog geen gegevens doen.

Wat de Hevea-cultuur betreft, verkeert deze nog in het aanvangstadium, waarin men nog slechts tot de conclusie is kunnen komen, dat de bodem van Suriname geschikt is voor die cultuur.

Binnenkort zal telegraphisch een bestelling van 250,000 Hevea-zaden in Ceylon worden gedaan, waarvan 100,000 voor de gouv. onderneming op Sloopwijk en de rest voor particuliere ondernemingen. „De West" bepleit grootere jaarlijksche bestellingen, ten einde de jonge plantjes gratis, aan kleine landbouwers vooral, uit te deelen als schaduwboomen voor den koffieaanplant.

Van andere cultures is nog de vermelding waard de uitbreiding der rijstcultuur onder kleine landbouwers, waarvan de productie het afgelopen jaar wellicht 2 miljoen kilogram overschreed. De cultuur van Liberia koffie is bij den bestaanden marktprijs van 60 ct. per K.G. stellig weder loonend te noemen.

Ten aanzien van de goud-industrie is eene herleving van belangstelling te bespeuren, waartoe de spoorwegaanleg wellicht bijdraagt.

Van de kleine industrie, die in den laatsten tijd veel bijdroeg tot de hoogere productie, 1130 K.G. in 1909 tegen 682 K.G. in 1908 is naar De West meent, geen duurzame ontwikkeling te wachten.

"Die ontwikkeling is slechts mogelijk, indien het probleem van machinale goudontginning ook voor onze kolonie wordt opgelost. In den laatsten tijd worden wederom pogingen daartoe aangewend."

"Voor de groot-industrie zal waarschijnlijk weldra nieuwe gelegenheid bestaan om de vleugels uit te slaan in Suriname, wanneer het Bestuur overgaat tot uitgifte van de terreinen in het gebied der Grankreek.

Want leverde de Gouvernements mijnexploratie ongunstige resultaten op in het Lawa-gebied, daarbuiten, in het gebied van de Grankreek, zijn door de ingenieurs belangrijke resultaten behaald. In dat gebied zijn rijke goudafzettingen gevonden, zoodat zelfs exploitatie van Gouvernementswege werd overwogen. Nu daarvan is afgezien, schijnt het wenschelijk die terreinen zoo spoedig mogelijk voor het particulier initiatief open te stellen.

De balata-industrie had een gunstig jaar. De uitvoer bedroeg in 1909 630 ton, ongeveer 3 maal meer dan de uitvoer in 1900.

De balata-industrie bracht aan concessie-recht, retributie enz. het afgelopen jaar zoowat f70,000 meer op aan de koloniale kas dan geraamd was. De industrie schijnt dit jaar weder op denzelfden voet te worden voortgezet.

De spoorweg naar het binnenland is thans gereed en in exploitatie tot het punt, waar de Suriname-rivier wordt gekruist (K.M. 133). Over de rivier — welke ter plaatse 300 meter breed is — is een hangkabelbaan gebouwd, welke lasten kan vervoeren tot 6 ton. Aan de overzijde der rivier wordt de spoorweg nog 40 K.M. doorgetrokken, tot het eindpunt Dam. Van het laatste gedeelte is reeds 15 K.M. aarden baan gereed, en de weg opengekapd tot 21½ K.M. Alvorens Dam te bereiken moet, bij Gegedam, een heuvel-massief worden gepasseerd. Gewerkt wordt thans met een sterkte van ongeveer 500 arbeiders. In de eerste helft van 1912 hoopt men den geheelen spoorweg te hebben voltooid.

Het emplacement bij den rivierovergang is nagevoeg gereed. In de rivier ter plaatse is een zandzuig-installatie opgezet, die goed beantwoordt en het materiaal moet leveren voor het ballasten van den verderen spoorweg.

De opbrengst van het spoorwegverkeer naar de goudvelden neemt langzaam toe.

De opbrengst van den spoorweg bedroeg in 1909 gemiddeld f108484 's maands.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Ongelijke bejegening van den Inlander en den Europeaan in straf- en overtredingszaken.

Door den Buitenzorgschen correspondent van de Java-Bode werd melding gemaakt van eene 75-jarige inlandsche vrouw, die, wegens toevallige omstandigheden, op den openbaren weg g a d o g a d o (toesprijzen bij een hoofdgerecht) verkoopende, dien-tengevolge door den bevoegden politierechter werd gestraft met eene geldboete van f1.—. Maar, wanneer de eigenaar of de chauffeur van een automobiel een twintigtal lieden op den openbaren weg als het ware vermaalt, dan ontsnapt zulks wel eens aan de aandacht van de autoriteiten.

Werden niet onlangs nog, zoo vraagt de schrijver, door een Solosch hooggeplaatst ambtenaar ongestraft twee vrouwen overreden?

Te Batavia overleed een kind, tengevolge van het overrijden door een auto, terwijl te Semarang een chauffeur twee personen zoodanig met zijn auto wist te vermalen, dat zij onmiddellijk aan de gevolgen bezweken. In de nieuwsbladen kon men nog kort geleden lezen, dat twee kinderen en een ouden inlander een dergelijk ongeluk overkwam, doch van eene veroordeeling van den chauffeur of van den eigenaar werd niets vernomen. Wel een bewijs, zegt de schrijver in de *Pemberita Batawi* van 4 December 1909 No. 280, dat er ook in de berechting van straf- en overtredingszaken groot verschil bestaat tusschen blank en bruin.

Wijze van begraven van Inlanders te Soerabaja.

Rongenglalidjino beklagt zich in No. 274 van de *Bintang Soerabaja* van 30 November 1909 over het feit, dat bij de teraardebestelling te Soerabaja van één zijner vrienden op 3 November 1909, het lijk in den aardbodem moest worden geplaatst, terwijl in den kuil een meter water stond. Volgens de Mohamedaansche godsdienstvoorschriften, is zulk eene wijze van begraven niet geoorloofd; zulks moet in de aarde en niet in het water geschieden, te meer waar vele minder gegoede Mohamedanen geen houten doorkist voor de gestorvenen gebruiken, maar voor dat doel geslagen bamboe benutten, zoodat het water onmiddellijk kan binnendringen.

Ook is de bewaarder van de begraafplaats niet integre, welk een en ander de schrijver onder de aandacht van de bevoegde autoriteit brengt, in de hoop, dat verandering ten goede in den bestaanden toestand zal worden gebracht.

De Redactie van het blad wijst in eene noot er op, dat het er weinig toe doet of een lijk in de aarde dan wel in het water wordt begraven, staande voor de braven onder de Mohamedanen toch de zevende Hemel open.

Deze cynische opvatting moge juist zijn, toch zal het goed zijn, dat de gezagvoerende personen rekening houden met de wenschen van de meeste inlanders, die evenals de beschaafde Westersche volken er prijs op stellen om aan hunne afgestorven familieleden en vrienden bij den dood het beste mede te geven, wat men geven kan, waaronder zeer zeker een goed graf behoort.

Van inlandsche zijde zou men trachten een ander stuk grond voor begraafplaats te krijgen, en hoopt men, dat het verzoek zal worden toegestaan.

Klacht van de Vaccinateurs.

Over de positie, welke de inlandsche vaccinateurs in de Indische Maatschappij innemen, wordt in de *Bintang Soerabaja* van 1 December 1909 no. 275 geklaagd.

Deze inlandsche landsdienaren wijzen er op dat zij ten achteren worden gesteld bij vele andere rangenooten, in de andere takken van dienst.

Het door hen te bereizen ressort omvat soms drie tot vier en vijf districten, waaronder er zijn met eene bevolking van 285.000 zielen.

De reisdagen zijn Maandag, Dinsdag, Woensdag en Donderdag, doch dikwijls ook des Vrijdags.

De af te leggen afstanden per dag bedragen 3 tot 25 paal. Bij eene maandelijksche bezoldiging van f37.50 kan men zich geen voertuig of paard aanschaffen en wanneer dan ook de familieleden van de vaccinateurs, ten behoeve van diens transport niet bijspringen, kan deze moeilijk op regelmatige wijze zijne verplichtingen nakomen.

Voor transportkosten zijn minstens f25 à f30 per maand noodig.

Een mantri politie heeft een helper op f20 per maand;

de mantri van de opiumregie een helper van f5 tot f20 's maands;

de mantri van de djatibosschen een helper van f15 tot f25 's maands;

de inlandsche onderwijzers een kweekeling van f15 tot f30 's maands;

de mantri negeri ontvangt f70, maar werkt dan als schrijver in de Regentswoning.

De vaccinateur, die van zijne bezoldiging nog zijne schrijfmiddelen moet betalen, heeft geen helper, hetgeen, ingeval van ziekte of ontstentenis, zeer ten nadeele is van den dienst (uitsterven van koopstof); voorts heeft hij geen transportkosten, geen vrijstelling van rijtuigbelasting, geen driejaarlijksche, zooals bij andere takken van dienst, maar een vijfjaarlijksche traktementsverhooging van 5, 10 en 15 gulden 's maands.

Het aanvangstraktement is veel te gering, terwijl nog in aanmerking dient te worden genomen het feit, dat op de feestdagen, terwijl alle andere kantoren gesloten zijn, het werk van den vaccinateur door gaat.

Op grond van een en ander zijn de vaccinateurs van meening, dat zij stiefmoederlijk worden behandeld en wordt de hoop gekoesterd, dat de regeering op het voorstel van den directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid om toekenning van reis- en verblijfkosten, zal ingaan en op gelijken voet zal brengen met de regeling van de vaccinateurs op Madoera en in de Preanger Regentschappen.

Oud-Java.

In de *Perniagaan* van 6 December 1909 No. 277 herinnert Boedi Darma aan de toestanden op Java vóór de vestiging der Hindoes, toen de Javanen nog leefden op eene wijze, zooals de zwerfende Dajaks nu nog doen.

Zij trokken van plaats tot plaats, zich bezighoudende met de jacht op dieren in de bosschen en gekleed in dierenhuid of boomschors, terwijl de huid met figuren van dieren of van zon en maan was versierd.

Men leefde familiesgewijze in woningen van bamboe en bladeren en was gewapend met lansen, voorzien van groote vischanden, vanghaken enz. Volgens den schrijver waren de Javanen toenmaals menscheneters en werden de lijken der vijanden, die in den strijd werden gedood, gegeten en de schedels, als teeken van dapperheid en moed, in de woningen bewaard. Men geloofde aan geesten, die woonden in boomen, op hooge bergen en aanbad de zon, de maan en de zee.

Ongeveer in het jaar 70 (?) kwamen de Hindoes naar Java met het doel om handel te drijven, en leerden toen aan de Javanen den bouw van huizen, de ijzersmederij, het lezen en schrijven, het maken van aardewerk, het aanleggen van sawahs en brachten hen het Boeddhisme. Ook voerden zij karbouw in. De Hindoes zijn dus voor de Javanen de eerste leermeesters geweest.

Onder hun invloed ontstonden de dorpen, die later tot negorijen werden gevormd en daarna de kratons of de vorstenwoningen, aldus vertelt schrijver o.m.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Opwekking van het godsdienstig leven.

Werd in Het Koloniaal Weekblad 1910 No. 1 het een en ander vermeld omtrent de opwekking van het godsdienstig leven der Chinezen te Hongkong, in de *Pemberita Tjoeng Wa* van 22 October 1909 No. 110 wordt het niet meer te ontkenen feit, dat in Japan meer en meer de aandacht aan den Chineeschen godsdienst wordt geschonken, benut om alle leden van den Chineeschen stam, ook in Nederlandsch-Indië, aan te sporen dat voorbeeld te volgen.

Waar de Japansche vreemdelingen, die zich intellectueel zoo ontwikkeld hebben, voorgaan om het aardch geluk te zoeken bij Chineesche godsdienstige instellingen en opvattingen, daar kan men verzekerd zijn van het hooge, diepe en het goede, dat de eeuwenoude en door miljoenen onderdanen beleden Chineesche godsdienst biedt.

W. P. de Bock

Piet Heinstraat 71-73, hoek Barentszstraat

TELEF. 1769.

-PETROLEUMKACHELS-

ANTON SCHIPPER

AERT VAN DER GOESSTRAAT 25

□ B/H STADHOUDERSPLEIN □

□ DEN HAAG □

AGENT DER FIRMA WIENER EN VAN WITSEN,

□ ROTTERDAM □

Indische Uitrustingen

Goosen & Swagerman.

DEN HAAG, Boekhorststr. 149.

DEN BOSCH, Vughterstr. 17.

VLEUGELS, PIANO'S, INGEBOUWDE PIANO'S — ORGELS. —

VERHUUR-

PIANO'S van f 5.— p.m. of f 50.— p. j. af.

VLEUGELS van f 8.— p.m. of f 80.— p. j. af.

"SPECIALE INRICHTING VOOR HET GEREEDMAKEN VOOR DE TROPEN.

Wegens aanvraag.

Voor direct te koop gevraagd Oude Brillanten, Diamanten en Paarden tegen de hoogste waarde.

P. ABRAHAMSON. — Tel. 2515.

Veenestraat 27. — Spuistr. 56. — Prinsestraat 34.

Holland-China-Theehandel

DEN HAAG.

Kon. Emmakade 2, Tel. 3472.

VRAAGT ONZE:

ONOVERTROFFEN KWALITEIT

DEGELIJKE CARTONVERPAKKING

Prijzen	No. 1	f 0.80
	" 2	- 1.—
	" 3	- 1.25
	" 4	- 1.50
Bij 5 ponden tegelijk: f 3.75, f 4.50, f 5.50, f 6.75.		
Franco plaats en postkantoren Nederland.		

En dat de Japanners er zoo over denken, getuigt het feit, dat vanwege de Hoogeschool te Waseda een Japansch boek, met name „K a m b u m D a i k e i”, is uitgegeven en wordt verspreid, waarin de voorschriften van Confucius in de Japansche taal zijn overgenomen.

Eenheid van taal.

In het Hemelsche Rijk wordt er thans naar ge-

streeft om alle Chineezers één taal te doen spreken en daarvoor het Mandarijn-Chineesch te gebruiken. Men stelt zich voor om in China verspreide dialecten te vereenigen, opdat, waarheen de Chinees ook trekke, men zich in dezelfde taal verstaanbaar kan maken. Op die wijze hoopt men den band, die alle Chineezers, waar ook woonachtig, behoort te verbinden, te versterken.

Op de 62 particuliere Chinese scholen in Nederlandsch Oost-Indië ontvangen ongeveer 6000 jongens en meisjes onderwijs in het Mandarijn-Chineesch, terwijl de meer volwassenen speciale cursussen in die taal volgen. Doch het onderwijs is, bij het bestaan van verschillende dialecten in het Mandarijn-Chineesch niet overal hetzelfde, hetgeen een gevolg is van het feit, dat de Chinese onderwijzers zelden de verschillende dialecten spreken. De resultaten zijn op de verschillende scholen duidelijk waar te nemen.

Daarom wordt het raadzaam geoordeeld, om geen onderwijzers van Canton, Hok Kiën en in het algemeen uit het Zuiden van China te laten komen en in elk geval een onderzoek naar de kennis van het Mandarijn-Chineesch in te stellen.

Verhouding tusschen man en vrouw in het gezin.

Tan Biauw Tjoan en Tan Biauw Seng van Bangkalan (residentie Madura) stellen zich voor om in de **Tiong Hoa Wi Sien Po** eenige opstellen te geven, handelende over het gemeen overleg, hetwelk er, naar hunne meening, behoort te bestaan tusschen man en vrouw in een gezin en dat de reinste grondslag is voor een gelukkig familieleven.

Hoort men de mannen over de weinige eenstemmigheid, die er zoo dikwijls tusschen man en vrouw in een gezin bestaat, dan wijten zij zulks aan de vrouwen, terwijl omgekeerd de vrouwen, ten deze gehoord, de schuld geven aan het karakter en verkeer op treden der mannen. Een en ander komt voort uit het feit, dat geen der partijen gewoonlijk zich wil schikken naar de andere, omdat men eene zaak of een twistgesprek, uit vrees voor schaamte, niet verliezen wil.

Wil men dit euvel ondervangen, dan moeten man en vrouw beiden goed ontwikkeld zijn. Beiden moeten kunnen lezen en schrijven en zodoende de mogelijkheid geopend worden om gelijk waar te nemen en van gedachten te kunnen wisselen. Door de vrouw kennis bij te brengen zal men een geheel anderen toestand verkrijgen en zullen tal van zaken en geschillen beter worden begrepen, hetgeen eene oplossing gemakkelijk maakt.

De jongelieden, die in deze tijden nog mochten twifelen aan het nut van intelligente huisvrouwen, vergissen zich en moeten dien twijfel van zich afwerpen en vervangen door een gevoel van waardering van de vrouw. Want het bezit van zulk eene vrouw is een groot geluk.

De hulpredactrice van de **Tiong Hoa Wi Sien Po** vult in het Damesblad van dat orgaan, in hetzelfde nummer, het vorenstaande aan met het gezegde, dat de vrouw de kroon zij van haren man en deze de diamant zijner vrouw.

De haarvlecht der Chineezers.

Is de haarvlecht, z.g. „staart”, het kenmerk, dat men tot den Chineesch stam behoort, zoo vraagt de mede-redacteur Tan Goan Kiat van de „**Ho Po**” in het nummer van 8 December 1909 No. 345.

De schrijver meent van niet en beschouwt die wijze van haardracht als het bewijs, dat men zich tot het rijk van Tjhang rekent te behooren, derhalve een teeken van onderdaanschap.

Vroeger bestond het algemeen gebruik van de haarvlecht niet; zij werd alleen gedragen door de Chineezers van den stam Boan.

Als bewijs, dat de Chineezers zich hadden onderworpen aan het gezag van Tjhang, gaf deze den last, dat men de haarvlecht zoude dragen, terwijl de onwilligen zwaar werden gestraft.

De tegenwoordige Chinese Regeering laat zich aan het dragen van de haarvlecht niet meer zooveel gelegen liggen als vroeger en beschouwt die dracht in elk geval niet meer als een bewijs van onderdaanschap.

Toen dan ook het bestuur van de **Tiong Hoa Hwe Kwan**-Vereeniging te Batavia destijds per draad bericht vroeg, of er bij hooger autoriteit bezwaren werden gemaakt tegen de afschaffing van de haarvlecht, werd door onzen gezant te Peking geantwoord, dat die bezwaren niet bestonden. Dientengevolge geraakte het dragen der haarvlecht in ons Indië meer en meer in onbruik en ook vele ouden van dagen volgden dat voorbeeld, sedert Prins Tsoen, Regent van China, veroorloofde om zich van het haartooisel te ontdoen.

Hier zij echter opgemerkt, dat zulks niet tengevolge heeft, dat men zich in Nederlandsch-Indië los rekent van Groot-China.

De afschaffing van het gebruik geschiedt, omdat

de Chinese Regeering duidelijk blijk heeft gegeven dat geen bijzondere prijs op het gebruik wordt gesteld.

Zij, die hun haar kort bij de Europeesche klederdracht willen dragen, zijn met den nieuwen toestand, die aan een ieder vergunt zich te kleeden en te sieren als hem het beste voorkomt, zeer ingenomen.

Opium.

Volgens de **Pembrita Tjoeng Wa** van 29 October 1909—112 heeft de Minister-president **Kheng Ong**, voorzitter van het Anti-Opium-Comité te Peking, het voornemen om in de provincies de voorgeschreven bevelen, welke in het belang van de afschaffing van het opiumgebruik zijn gegeven, strenger te doen toepassen.

De Chinese gezant te Tokio (Japan), heeft eveneens op strengere waakzaamheid op den invoer in China aangedrongen, aangezien van Japan uit „morphine” op clandestiene wijze naar de Chinese havens wordt vervoerd.

Van Vreemde Koloniën.

Onlusten aan de Ivoorkust.

De luitenant-gouverneur van de Ivoorkust en de opperbevelhebber der troepen in Fransch West-Afrika hadden reeds de noodzakelijkheid ingezien, om over te gaan tot ontwapening van den oorlogszuchtigen stam der Abbeys, die de streek bewoont, welke door den spoorweg wordt doorsneden.

De handelingen van dezen stam hebben nu aangehouden, dat de voorgenomen maatregel werkelijk urgent is. Een deel der Abbeys heeft den spoorweg op verschillende plaatsen vernield, terwijl Agboville door hen werd bedreigd en de verbindingen met Abidjean werden verbroken.

Onmiddellijk na ontvangst van dit bericht, begaf de luitenant-gouverneur der kolonie zich met twee compagnieën tirailleurs naar het terrein van den opstand.

Op marsch daarheen werd een der miliciens en de directeur van den spoorweg, kapitein Ballabey, gewond. Maar de rust werd spoedig door de aangekomen troepenmacht hersteld en men geloofde dat de Abbeys zich na het hun toegediende lesje nu verder rustig zullen houden.

Een vuurtoren voor kaap Guardafuy.

In een zijner laatste zittingen heeft het Comité van de Ligue maritime française besloten bij de zuster-vereeningen in andere landen, die bij de scheepvaart door het Suezkanaal geïnteresseerd zijn, aan te dringen op eene gemeenschappelijke actie voor de eindelijke oplossing van het vraagstuk der verlichting van kaap Guardafuy.

Deze kaap ligt aan een der meest bezochte vaarwaters ter wereld. Om zich van het verkeer een denkbeeld te kunnen vormen, zij het voldoende op te merken, dat het kapitaal, hetwelk de schepen vertegenwoordigen, die daar jaarlijks voorbijvaren, op omstreeks 10 miljoen gulden wordt geschat, en dat die schepen jaarlijks ongeveer 500000 lieden, reizigers en opvarenden, vervoeren.

Herhaaldelijk is gewezen op de afwezigheid van een vuurtoren aan dit nagenoeg evenzeer gevreesde als bezochte vaarwater. Van April tot October spookt de Zuidwest-moesson daar geweldig, en de in dien tijd veel voorkomende mist verhoogt nog de gevaren der scheepvaart.

Buitendien bestaat de kaap uit twee op elkander gelijkende landtongen, de ware en de valsche kaap, tengevolge waarvan dikwerf noodlottige vergissingen voorkwamen.

Voegt men nog bij de gevaren der scheepvaart het feit, dat de schepen bij stranding blootstaan aan plundering der wilde kustbewoners, dan is het duidelijk, dat in maritieme kringen de wensch naar een vuurtoren op dit gevaarlijke punt zich levendig deed gevoelen.

Kaap Guardafuy ligt evenwel op Italiaansch grondgebied, en de Italiaansche regeering bleek tot nu toe weinig genegen om de oprichting van een vuurtoren ter hand te nemen, waar deze met het oog op de krijgsmachtige stammen in die streek ook een vrij sterk garnizoen zou vereischen.

Het is te hopen, dat het besluit van vorengenoemd Comité goede vruchten moge dragen. Het mag waarschijnlijk worden geacht, dat, indien eindelijk een vuurtoren bij kaap Guardafuy verrijst, de Engelsen ook eens zullen gaan denken aan een kustverlichting op Socotora.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Twentieth Century Impressions of Netherlands-India.
Its History, People, Commerce, Industries and

Resources. Editor-in-Chief: Arnold Wright (London). Assistant Editor Oliver T. Breakspear (Batavia).

Dit is een prachtig boek. Het bevat een tot het laatst toe bijgehouden geschiedenis van onze Oost, zeer uitvoerig beschreven; verder een beschrijving van bodem, handel, nijverheid, scheepvaartverbindingen, cultures, volken, kunst enz. enz. Verschillende Hollanders hebben er aan meegewerkt. De illustraties vertoonen mooie portretten van de gouverneurs-generaal enz., landschappen, tempels, oude foto's van Javaansche hoofden, van Maleische, Madoeresche en andere inlandsche mannen en vrouwen in hun eigenaardige drachten. Er zijn fascimilé's van boektitels, van couranten. Een enkel bewijs hoe goed de schrijvers van dit boek zijn ingelicht, geeft de — in buitenlandsche werken zoo zeldzame — goede spelling der namen. Er zijn hoofdstukken over archaeologie, de pers, enz. Fraaie duidelijke foto's van de heerlijke tempels van Boro Boedoer, Tjandi-Prambanan en Tjandi Kalongan.

In het laatste gedeelte staan de kantoorgebouwen der Deli-Spoorwegmaatschappij gefotografeerd; verder zijn er beschrijvingen van de industrieën, de suiker-industrie, die van bamboe-hoeden, enz. Mooi is een foto van den Smeroe-vulkaan, zeer karakteristiek de groepen van Chinese kooplieden. Nog eens, een prachtig werk, dat even rijk van uitvoering is als het in 1908 verschenen werk over het Maleische Schiereiland of British Malaya, eveneens gepubliceerd door Lloyd's Greater Britain Publishing Company te Londen.

Ellende op Nias.

In No. 1 van den loopenden jaargang der Berichten uit de Zendingwereld lezen we van de hand van zendeling E. Fries treurige berichten over op het eiland Nias heerschende ziekten, die vele slachtoffers hebben geëischt, waaronder ook twee dochtertjes van dien zendeling. Aan de werkelijk aangrijpende beschrijving is het volgende ontleend:

Sedert het einde van Mei (1909) heerscht dysenterie in hevige mate in het binnenland van Nias. Deze vreeselijke ziekte plantte zich voort van het eene dorp naar het andere, van stam tot stam, van huis tot huis, tot Sifaoro'asi van drie kanten omsingeld was en de snelle slagen van den trom bijna iederen dag van nieuwe slachtoffers spraken. De ellende begon eerst in ons filiaal Gido, de helft der bevolking stierf; van het Opperhoofd Bawadoea sterven binnen 10 dagen zijne drie vrouwen; twee kinderen, twee schoondochters en 14 dagen later drie broeders, en zoo is het overal gegaan. Doch dit zijn slechts getallen, veel te koud, veel te weinig zeggend, om slechts eenigermate een beeld van de ellende nemen naar zulk een sterfhuis; neem echter sterke weer te geven. Ik wilde, dat ik u allen mede kon zenuwen mede. Nauwelijks in de nabijheid gekomen, of een afschuwelijke stank komt ons tegen; men moet met geweld den tegenzin onderdrukken. De ladder op en reeds de eerste oogopslag overtuigt ons van den toestand; in het midden van de ruimte is een soort stoel, ruw in elkander getimmerd, en op deze „Sarambia” is het lijk van een Hoofd vastgebonden, met doeken behangen, tot over de ooren met goud getooid met ingevallen gezicht en bleeke wangen. Met starende, in doodstrijd verdraaide oogen, kijkt hij ons aan; uit den halfgeopenden mond komt een doodslucht ons tegen; uit den neus loopt reeds bloederig water. Bijt op de tanden, houdt uwen mond gesloten, zal de ontzetting u niet op den maag slaan! Rondom dit lijk scharen zich de bloedverwanten voor het weeklagen, daar is de vrouw met loshangend haar en opengekrabt voorhoofd, op den rug draagt zij een klein kind, dat nog slechts vel en been is; daarnaast de oude, tandeloze moeder, betel kauwende en krijschende; met hare magere vingers strijkt zij over het gezicht van den doode, met haar doek veegt zij eerst den baard van haar zoon en dan haar eigen mond; — daarnaast staan zuster en kinderen, op wie de dood reeds het zegel gedrukt heeft — allen jammerend en huilend in onverstaanbaar gekrijsch — zonder hoop, zonder redding.....”

„Het is Zondag den 6en Juni des nachts 2 uur; er heerscht plechtige stilte; de drieënige God heeft onze beide dochtertjes tot zich geroepen. Reeds den 5en is onze bloeiende, gezonde Hanna, na slechts een bange nacht aan longontsteking heengegaan en zooveel heeft Elfrieda, na 14 dagen dysenterie en 3 dagen dapperen doodstrijd met stuipen, den laatsten strijd gestreden. Als een gezond, slapend, gelukkig kind ligt de eene, als een kleine heldin, moede van het strijden, de andere, — zoo liggen hier beide naast elkander op het veldbed onder de palmen — de eene heeft van de andere niet willen scheiden; zooals zij gewoonlijk hand aan hand liepen, zoo gingen zij met elkander van ons naar het schoone kerkhof, dicht bij de plaats, waar de kerk zal komen te staan... Zoo moesten wij het eerst den dood te Sifaoro'asi

tegemeet treden en onze kinderen overgeven, terwijl wij zieke Niassers verpleegden om gezond te worden....."

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 35: Opheffing van ontslagen gevangenen, door Henric. — Ruim dertig jaar planter (bij het geteekende portret van den heer T. Otolander), door R. B. — Najaars-races te Batavia (met foto's), door Dido. — Lain doeloe, lain sekarang, VII (Marine), door Felix.

Id. No. 36. Een handboek voor het notariaat (bespreking van het werk van den heer Vellema) door Lt. — Een jubileum (met foto's), door Joh. M. Grenzenberg. (In dit artikel wordt in herinnering gebracht, dat het 6 Dec. 1909 '50 jaar was geleden, dat aan den gepensionneerden luitenant-kolonel der artillerie J. I. de Rochemont te Magelang het ridderkruis der Militaire Willemsorde werd toegekend). — Een tocht naar den Soembing (met afbeeldingen), door K. — Een slotwoord over crematie en wat daaraan annex is, door K. F. Tuijnman.

Indisch Militair Tijdschrift.

No. 12 van jaarg. 1909 bevat o.m.: De overvaling van een berucht bendevoofd, bekend om zijn klewanganvallen, in Teunom, door L. D. — Timor-herinneringen, door I. P. de B. — Het bajonet-schermen, door J. van Hasselt. — Waarom niet Indisch artillerie-officier, door M. — Iets over het gevecht te voet der cavalerie, door S. K. — Schieten in bergterrein door Vesting-artillerie, naar aanleiding van dit jaar door dat wapendeel gehouden terrein-schietoefeningen in de nabijheid van Soemedang. — Het samenspel van meerderen met minderen in militaire voetbalverenigingen, door J. C. — Een en ander omtrent mitrailleurs (bij Infanterie), door J. Franssen. — Enz.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Inhoud van No. 6 van deel XLIX (1909): Over simulatie van krankzinnigheid en dementia praecox, door Dr. J. Scholtens. — Malaria te Batavia, door Dr. C. D. Ouweland. — Uit het verslag van het zendingshospitaal te Modjowarno (1 Jan.—31 Dec. 1908), door A. J. Duymaer van Twist. — Iets over het verband tusschen neus- en uitwendig ooglijden, door C. L. van Steeden. — Het voorkomen van Kala-Azar of tropische splenomegalie in Ned.-Indië, door Dr. O. L. E. de Raadt. — Kala-Azar in Deli, door C. Elders. — Enkele opmerkingen naar aanleiding van het artikel van Dr. J. J. van Loghem, „Het voorkomen van gele koortsmug in Ned.-Indië", door E. W. K. v. d. Borne. — Twee gevallen van Leishmania-donorani uit den Oost-Indischen Archipel, door H. M. Neeb. — De Nederlandsche Vereeniging voor tropische geneeskunde, door Dr. A. van der Scheer. — Het verloskundig vraagstuk voor Ned.-Indië, door J. Bijker. — Wormkuur tegen Anchylostomum duodenale, door P. Wijn. — Een zeldzaam geval van chinine-idiosyncrasie, door V. Gravestijn.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Inhoud van deel II, afl. 4: Ist Tectona grandis ein ursprünglich im malaïschen Archipel einheimischer Waldbaum? von Dr. E. Carthaus. — Dessa-bruggen, door P. N. Hoorweg. — Het cultuurvraagstuk uit een oogpunt van rentabiliteit en bedrijfsregeling, door A. J. van Deventer. — Is er 'n werk-wijze bekend, waarop men slechte gronden in cultuur kan brengen en waarbij slagen der cultuur binnen een niet te langen tijd en tegen niet te hooge kosten met voldoende zekerheid kan verwacht worden? door K. C. Jaski. — Herbebossing met voorbouw van kemlandingen, door H. Bellers. — Kleverigheid van ruwe caoutchouc, door J. S. van Braam. — Resultaten verkregen met aftappingsproeven in de ficus-kulturen Toemanggal, door J. S. v. Braam. — Enz.

Departement van Landbouw in Suriname.

Door het Departement van Landbouw in Suriname zijn wederom een drietal Bulletins uitgegeven (no. 20—22), die respectievelijk handelen over de navolgende onderwerpen: Kanker of roodrot van den cacao-boom, veroorzaakt door Spicaria colorans n. sp., door A. E. van Hall—de Jonge. — De instervingsziekte der cacao-boonen en het „bruinrot" der cacaovruchten, veroorzaakt door Diplodia Cacaicola, door A. E. van Hall—de Jonge en A. W. Drost. — Geneesmiddelen tegen plantenziekten, door A. E. van Hall—de Jonge; De Akie, door idem.

Teijsmannia, 20e jaargang. Afl. 12.

Inhoud: Een en ander omtrent den natten rijstbouw, door L. G. den Berger (vervolg). — Machinerieën in gebruik bij de bereiding van de sisalhen-nep, door E. de Kruijff. — Over den grond van Java, door Dr. E. C. Jul. Mohr (vervolg). — Bio-

logische tentoonstelling te 's-Gravenhage, door Val-ton Jr. — Een eventueele bestrijding van de rup-senplaag in de Robusta-koffie, door D. Mac Gillavry. — Mededeelingen omtrent kruisingsproeven, door J. E. van der Stok. — Selectie op soortelijk gewicht bij padzaaigoed, door J. E. van der Stok. — Beschikbare planten en zaden.

De Indische Mercur.

No. 3 van den loopenden jaargang houdt o.m. in: Landbouw-departement en Algemeen Proefstation in Ned. Oost-Indië (Bespreking der jaarverslagen over 1908), door Dr. K. W. van Gorkom. — De gevolgen van een orkaan voor het suikerriet in Louisiana, door H. C. Prinsen Geerligts. — Het gedenkboek der Ned.-Indische Levensverzekering- en Lijfrente-Maatschappij, 1859—1909. — Het jaarboek der firma Henri Dentz over Java-tabak. — Staat der suikerproductie van de in West- en Midden-Java gelegen fabrieken. — De houding van den Preanger Kinabond tegenover de Bandoengsche Kininefabriek. — De handel van Siam in 1908—'09. — Algemeen overzicht van den handel en den economischen toestand van Japan in 1909. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen.

No. 4. Verslag van de Gouvernements kina-onder-neming over het jaar 1908 (Jaarboek 1908, Departement van Landbouw), door Dr. K. W. van Gorkom. — Vluchtige oliën, door Prof. P. van der Wielen. — Over plantwijde en tusschenbeplanting bij de caoutchouccultuur, door H. J. Kerbert. — De bestuurswisseling in Nederlandsch-Indië. — Algemeene vergadering van de Rubberplanters-vereeniging op den 21 December 1909. — Invoer op en uitvoer van Java in 1909. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. (De paradijvogels en de jachtwet). Enz.

Onderzoek Mindere Welvaart.

Van de door de Welvaart-Commissie uit te geven publicatiën ontvingen we weder eenige gedeelten, nl. de samentrekkingen van de afdeulingsverslagen over de uitkomsten der onderzoekingen naar de economie van de desa in de residentien van Midden- en Oost-Java; en voorts het Overzicht van de uitkomsten der gewestelijke onderzoekingen naar den Inlandschen handel en nijverheid en daaruit gemaakte gevolgtrekkingen (2 deelen tekst en bijlage).

Het in laatstgenoemde publicatie medegedeelde omtrent den Handel bevestigt hetgeen reeds uit anderen hoofde bekend was, nl. dat de Inlandsche handel op Java en Madoera er een is, nauwelijks den naam verdienend van koophandel. Het is de handel van een bijna geheel landbouwend volk met weinig behoeften, in welke behoeften nog voor een groot deel voorzien wordt door den vreemden handel. Die Inlandsche handel is dan ook voornamelijk handel in landbouwvoortbrengselen en wel kleinhandel en dan nog meest als nevenbedrijf uitgeoefend en vooral door vrouwen. Groothandelaars zijn zelfs in de grootere steden uitzonderingen. Een eigenlijke handelstoestand bestaat dan ook zoo goed als niet, zelfs in de handelssteden, tenzij onder de niet-Javaansche Inlanders.

Van de Inlandsche nijverheid zegt het verslag: waar nijverheid, d.i. voorzien in de behoeften van 't gezin, buiten de eigenlijke huisvluit, — die volgens gegeven statistieken een voornamelijk plaats in de dessa inneemt — slechts als gevolg van handel bestaan kan, zal 't geen boven over den Inlandschen handel gezegd werd, eenigermate strekken kunnen tot verklaring van den tegenwoordigen toestand. Ook overigens is 't verband tusschen handel en nijverheid zoo nauw, dat vaak op beide toepasselijk is, van 't geen slechts onder één der rubrieken besproken wordt.

Ten slotte vermelden we een tweetal artikeltjes in het jongste Nummer der Katholieke Missiën; het eene handelt over een Apostolisch tochtje in Ned. Nieuw-Guinea, door Pr. E. Cappers; het andere geeft bijzonderheden over Pontianak (Westerafdeeling van Borneo) en over de talrijke in die plaats gevestigde Chineezers.

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 5 Jan. '10.
De Sumatrapost t/m idem.
Het Soer. Handelsblad t/m 4 Jan. '10.
De Javache Courant Nos. 1 en 2.
De Delicourant t/m 5 Januari '10.
De Sumatrabode t/m 7 Jan. '10.
De Padanger t/m 23 Dec. '09.
Weekblad van Ned.-Indië Nos. 34 t/m 36.
La Quinzaine Coloniale No. 1.
Deutsche Kolonialzeitung Nos. 4 en 5.
Cultura, Januari-afl.
Exportblad 815.

Kunstzaal „THE HAGUE"

□ □ □ SWEELINCKSTRAAT 99 □ □ □

Open van 1—4 uur.

SCHILDERIJEN en AQUARELLEN van Moderne meesters. :- :- :- :- :-

(VRIJ TE ZIEN.)

MOOI NEDERLAND.

De Naamlooze Vennootschap „MAATSCHAPPIJ MOOI NEDERLAND" exploiteert fraai en gezond gelegen terreinen in Nederland; o. a. 20 HECTARE BOSCHRIJK VILLA-TERRAIN met schoone vergezichten, gelegen op den Sterrenberg en in 't Keteldal te BERG EN DAL bij NIJMEGEN, aan de beide groote wegen NIJMEGEN—KLEEF en aan de beide stoomtrams van BERG EN DAL en van BEEK naar NIJMEGEN.

Zuivere Zandbodem, 80 Meter + N.P.

Kantoor der Vennootschap: KONINGIN EMMA-KADE 107, DEN HAAG.

LESSEN IN JAVAANSCH EN MALEISCH

van een regeeringstranlateur en leeraar, desgewenscht buiten DEN HAAG. :- :- :- :- ADRES: DEN HAAG, Sweelinckstraat 196.

De Stem van Indië Nos. 50 t/m No. 1.
Ned.-Ind. Effectenblad No. 1.
De Ind. Mercur No. 5.
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw No. 150.
Jong Indië Nos. 24 t/m 26.
Suriname. Nieuws- en Adv.-blad t/m 7 Jan. '10.
Nieuwe Surinaamsche Courant t/m 6 Januari '10.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging.

Aan alle belangstellenden!
De maandelijksche samenkomst van het dagel. Bestuur der Ver. en de Redactie-commissie van Het Koloniaal Weekblad zal plaats hebben op Donderdag 17 Februari 1910, des avonds ten 8½ ure, in Boecatan, Heulstraat 19, Den Haag.

Nog over te maken voor de noodlijdenden van de rampen te Kaliwangoe en Loemadjang:
Koloniaal Weekblad 13 Januari 1910, No. 2 f13.50
Van de familie T. te Bussum - 7.—
De Kweekschool van onderwijzers te Nijmegen - 7.—

Nog te verzenden f27.50

's-GRAVENHAGE, 31 Januari 1910.

(w.g.) A. C. C. HARTING, Penningmeester.

Van het Informatie-Bureau:

Een onderwijzer bij het Openb. Onerwijs te Leiden, gehuwd en hebbende 3 zoons, wenscht in zijn huisgezin een paar jongelieden op te nemen. Goede aanbevelingen staan ten dienste. Inlichtingen te verkrijgen aan het Informatie-bureau, den Haag, Heulstraat 17, 2e etage.

De minister van Koloniën maakt in de Staatsct. bekend, dat verzoeken om plaatsing als klerk bij den dienst der Staatsspoorwegen in Ned.-Indië door hen, die zich voor eigen rekening derwaarts willen begeven en in het bezit zijn van een bewijs van met gunstigen uitslag afgelegd surnumerairsexamen voor den dienst bij de Nederlandsche spoorwegmaatschappijen, dan wel uit anderen hoofde in aanmerking kunnen komen, schriftelijk, onder overlegging van zoo volledig mogelijke inlichtingen omtrent hun persoon, rechtstreeks gericht moeten worden tot den hoofdinspecteur, chef van den dienst der Staatsspoorwegen op Java, te Batavia. Wanneer zij van dien hoofdambtenaar een gunstige beschikking hebben ontvangen, moeten zij zich, onder overlegging van die beschikking, tot het departement van Koloniën te 's-Gravenhage wenden, om geneeskundig te worden onderzocht.

Ter benoeming tot aspirant-ingenieur en aspirant-adjunct-afdeulingschef bij den dienst der Staatsspoorwegen in Nederlandsch-Indië worden gevraagd zes civiele ingenieurs en twee werktuigkundige ingenieurs in het bezit van het diploma, bedoeld bij art. 118 der Hoogeronderwijswet (Staatsbl. 1905, no. 181).
Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen

te komen, behooren zich vóór 15 Februari 1910, bij gezegeld adres, te wenden tot het departement van Koloniën.

Nadere bijzonderheden bevat Staatsc. No. 24.

Voor de Landskoopinrichting en het Instituut-Pasteur te Weltevreden wordt een geneesheer gevraagd, die bevoegd is tot uitoefening van de geneeskundige praktijk hier te lande.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 15 Februari 1910, bij gezegeld adres, te wenden tot het departement van Koloniën.

(Zie verder Staatscourant No. 17).

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat in het examen voor klerk bij de post en telegrafie in Nederland geslaagden ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië kunnen worden gesteld, om te worden benoemd tot klerk bij den post-, telegraaf- en telehoondienst daar te lande op een aanvangstraktament van f125 's maands, hetwelk naar verdienste tot f150 's maands, en daarna door vijfjaarlijksche verhoogingen van f10 's maands tot f200 's maands kan klimmen.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, hebben zich vóór 15 Februari a.s., bij gezegeld request, te melden bij het departement van Koloniën.

(Zie verder Staatscourant No. 24).

Exemplaren van de Staatscourant No. 17 en 24 zijn, zoolang de voorraad strekt, voor belanghebbenden kosteloos verkrijgbaar bij het Informatie-bureau.

Voor de opgave,

De Secretaris van het Informatie-Bureau:
J. L. v. GENNEP.

Van de Afdeling 's-Gravenhage:

Tentoonstelling van Makassaarsche voorwerpen in de Gothische zaal tot en met 5 Februari, van 's morgens 10½ tot 's namiddags 4 uur (des Zondags van 1—4 uur).

Leden hebben vrijen toegang op vertoon van hun lidmaatschapskaart. Niet-leden hebben toegang tegen betaling van f1.— entree op Donderdag;

f0.25 entree op de overige werkdagen der week; f0.10 entree op Zondag.

Op Woensdag en Zaterdag hebben kinderen toegang tegen betaling van f0.10. Onderwijzers hebben gratis toegang met hunne leerlingen, mits daartoe het verzoek doende bij den ondergeteekende.

Namens het Afd. Bestuur:

R. A. J. VAN DELDEN, Secretaris.

Naamlijst van nieuw toegetr. Leden in de maand JANUARI 1910.

Naam	Plaats	Contributie
Radjiman, Inl. arts,	Amsterdam	f2.— lid.
R. Brenthel, " "	" "	-2.— "
Tumbalaka, " "	" "	-2.— "
Dr. H. de Vries, " "	" "	-2.50 "
Mevr. D. H. ten Berge, geb.	Begensdam, Apeldoorn	-2.— "
Dr. A. van de Water, Leeraar	H. B. S., Arnhem	-3.— "
Dr. I. B. Koltthoff, Leeraar Gym.	Bat. m. v., Assen	-2.— "
M. A. v. Heuven, Ond. N.-I.,	Haarlem	-2.— "
Mevr. C. de Boer,	's-Gravenhage	-2.— "
W. J. Enger,	" "	-5.— don.
J. Tideman, Contr. B. B., m. v.,	" "	-2.50 lid.
J. Hulshoff Pol, Hoofd-Ambt.	" "	" "
N.-I., m. v.,	" "	-3.— "
A. M. H. J. Stokvis, Ref. dep.	" "	" "
v. Kol.,	" "	-2.— "
G. A. de Koning, Hoofd-Com.	" "	" "
dep. v. Kol.,	" "	-2.— "
S. E. K. Klatter, Koopman,	" "	-5.— don.
N. van Harreveld, Particulier,	" "	-2.50 lid.
Mevr. W. A. B. Romswinkel,	" "	" "
geb. Enger,	" "	-3.— "
Mevr. F. C. Gerritsen,	" "	-2.— "
H. K. Rijnders, Ambt. Post-Tel.	" "	" "
N.-I., m. v.,	" "	-2.— "
D. F. Scheuleer, Bankier,	" "	-5.— don.
Prot. Dr. J. Spanjaard, O. Hoogl.,	" "	-2.50 lid.
Mevr. C. A. Gobius,	" "	-2.50 "
Mevr. H. W. Wegman,	" "	-2.50 "
W. A. Harte, Techn. Stud.,	" "	-2.— "
P. Goedhart,	" "	-2.— "
Dr. C. A. F. Molengraaf	" "	-2.— "
Martinus Nijhoff, Boekhandel.,	" "	-4.— abn.
A. A. Hasselbach, Fabrikant, Leiden	" "	-2.— lid.
J. R. van Beuzekom, Cand.	" "	" "
Ind. Ambt.,	" "	-2.— "
J. J. M. de Groot, Hoogleeraar,	" "	-2.— "
Mr. v. Giffen, Recht. Ambt. N.-I.,	" "	-2.— "
Mr. J. W. M. van Heijst, Recht.	" "	" "
Ambt. N.-I.,	" "	-2.— "
L. Adam, Cand. Ind. Ambt.,	" "	-2.— "
Mevr. P. Vogelzang, geb. Tromp	" "	" "
de Haas, Nijmegen	" "	-2.— "
Leesgez. Offic. 11e Reg. Inf.,	" "	-15.— don.
R. W. Wijnmalen, Ass.-Res., m. v.,	" "	-2.50 lid.
J. Brunsting, Procuratiehouder, Rotterdam	" "	-2.50 "
Dr. J. C. van Ronkel,	" "	-5.— don.
C. A. Meulemans, Maj. Inf. I. L., Utrecht	" "	-2.— lid.
P. Out, Boekhandelaar,	Koog a/d. Zaan	-2.— abn.

Aan leden, die verhuizen, wordt verzocht hiervan den Administrateur, Verhuilstraat 51, Den Haag, kennis te geven met vermelding zoowel van het oude als het nieuwe adres.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Opgave van passagiers van het Nederl. s.s. „Kawi”, commandant G. de Boer, van Batavia 6 Januari 1910, te Marseille 29 Januari 1910.

W. Bloemen; R. K. Bowles; J. Boissonnes met echtgenoot; H. G. C. Deibert met echtgenoot en 3 kinderen; L. van Haften met echtgenoot; W. F. van der Hoff met echtgenoot; W. van Holst Pellekaan; J. de Kat van Barendrecht; O. B. de Kat; G. A. van Putten met echtgenoot en 1 kind; Mejuffrouw Vollprecht; G. J. E. Rombouts met echtgenoot en 2 kinderen; G. W. Roerdinkholder; J. D. Ruijs; F. E. Westenenk met echtgenoot; W. van den Berg; G. G. Flinterman; J. de Graaf; W. J. D. Grippeling; C. F. W. Haakmeester; C. W. de Rooij; H. A. de Ruiter; S. Schippers met echtgenoot en 1 kind; Jhr. A. H. de Stuers; P. Wilms; Wijnhoff; P. Uhlenbeck; H. Roosdorp, benevens H. M. troepen en schepelingen.

Naar Padang: P. Ledeboer met echtgenoot; J. J. Cramer; Mr. S. Th. J. Baljon van Marken met echtgenoot; Mevrouw Weijnschenk.

Passagiers van het stoomschip „Ophir”, gezagvoerder H. M. L. Oudendijk, van Rotterdam naar Nederlandsch-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept: J. Graaff met echtgenoot en 2 kinderen; L. J. C. Bakker; F. Tessers; G. Th. Kroese met echtgenoot en 3 kinderen; A. van den Driessen Mareeuw; H. P. Gelderman; S. M. Polak met echtgenoot en 3 kinderen; W. F. Bekker; L. H. van Cappelle; P. J. G. Mooijen; Mejuffrouw A. Stikkel; Mejuffrouw J. J. Stikkel; Mevrouw A. A. Burghardt—Boshouwer en 2 kinderen; A. Th. Sormani; P. F. L. Straeter; H. de Bruin; C. de Vries; R. C. de Bruijn; S. Bakker; A. H. F. Beuner; H. Wijnstok; T. F. de Vries; A. F. B. von Nordheim; L. van der Klip; S. Logher; van Raavens; de Nes, benevens een detachement suppletietroepen.

Naar Southampton: M. J. Hengeveld Kzn.

Te Southampton zullen zich inschepen naar Tanger: G. H. Fernau; Dr. G. Wilson.

Te Marseille zullen zich inschepen: J. J. Hofland; H. J. M. Valois met echtgenoot; J. H. Gerrits met echtgenoot; A. Th. Sormani; Mejuffrouw H. J. Huizer; E. G. M. Rombouts met echtgenoot en 2 kinderen; J. F. H. Jansen; H. J. Broekens met echtgenoot en dochter; J. Boyd.

Magazijn
Het Anker,
49 Veenestraat
27 Heulstraat
Den Haag

Witte Goederen.

Uitzetten voor Nederland en Koloniën

voor Heeren, Dames en Kinderen.

Vraag
en
Prijssopgaaf
Ziektzending.

VACANT

Gouden Medaille.

Paris 1907

Internationale Tentoonstelling Hygiene.

Haargroeimiddelen

merk „CRINOFLOOR”

zijn de middelen waarvan men het meest succes kan verwachten. Men vrage ter overtuiging daarvan aan, de vele attesten van herstelden, welke gaarne op aanvraag franco thuis worden gezonden. Mondeling of schriftelijk ADVIES KOSTELOOS.

C. ROMEIJN, Haarkundige, Spul 25, Den Haag.

Eenig eigenaar.

CONDITIE BILLIJK. - NAMAAK VERBODEN

Success bijna altijd zeker.

VACANT

EXPORT

WEEKBLAD
TOT BEVORDERING DER BELANGEN
VAN DEN NEDERLANDSCHEN EXPORT.

Abonnement per jaar:

Nederland . . . . . f 2.50.
Ned-Indië . . . . . f 3.50.

Proefnummers 25 cents.

Uitgave:

STEENMEIJER & Co.,
AMSTERDAM.

SMAKELIJK BROOD.

Electrische Bakkerij CARELS

PIET HEINSTRAT 66 - TELEPHOON 6286 - NOORDEINDE 21